

CATHERINE BELL

JANE
AUSTENOVÁ
SLOVA A CIT

ROMÁN

JANE
AUSTENOVÁ

❧ SLOVA A CIT ❧

JANE AUSTEN UND DIE KUNST DER WORTE

Copyright © Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin 2021

Published with Aufbau Taschenbuch; »Aufbau Taschenbuch« is a trademark of Aufbau Verlage GmbH & Co. KG.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Kristýna Greňová, 2023

Cover © www.buerosued.de in Munich for Aufbau Verlage GmbH & Co. KG
under use of a picture © Arcangel / Abigail Miles, 2021, 2023

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

ISBN 978-80-277-3328-6 (pdf)

CATHERINE BELL

JANE
AUSTENOVÁ

❧ SLOVA A CIT ❧

PŘELOŽILA KRISTÝNA GREŇOVÁ

PROLOG

❧ LONDÝN, 13. LISTOPADU 1815 ❧

NEBE NAD HYDE PARKEM BYLO ZAHALENO KOUŘEM. Dokonce i námraza na větvích a střechách, ke kterým se nyní kočár blížil, vypadala ušmudlaná. V Hampshiru býval obzor nanejvýš jemně zastřený, častěji bylo však nebe jasné a tak světlé, že se svou šíří podobalo klidné mořské hladině. Tak si tam připadala i Jane – klidná a připravená nechat své myšlenky plout jakýmkoli směrem.

Nacházela-li se však v Londýně, život jí běžel před očima jako v přírodním divadle. Tady nebyl nikde otevřený výhled do krajiny, všude stály domy, stromy, jezdily kočáry a chodili lidé. Tady jí vždy tlouklo srdce rychleji. V tak velkém městě bylo koneckonců vždy co dělat – jít do divadla, na večírek nebo nakupovat.

Kočár se kodrcal k Piccadilly. Chodníky se hemžily lidmi. Kovářská kladiva ze dvorů doprovázel dusot kopyt a křik pivovarníků pohánějících své vozy úzkými uličkami.

Janina nervozita, která celé ráno ve vlnách přicházela a zas opadala, opět zahořela. Ve tvářích cítila horko a bylo jí, jako by v ní bublalo šampaňské. Kdyby jí to stísněný prostor hedvábím a brokátem čalouněného landaueru dovolil, začala by se svým čepcem ovívat. Přirozeně byla nadšená, že se vezla v kočáru prince regenta, měl přece skleněná okna. Obvykle by Jane při zimní vyjízdě vyhlížela takto: potřísněná sněhovou břěčkou, promrzlá na kost, sem tam ledové krystalky na řasách. Zato však teď!

Nynější vedro jí ovšem rovněž nebylo příjemné. Nabízelo se snad jen jediné řešení, a to přitisknout obličej k okenní tabulce. To však mohlo zanechat mastné skvrny.

Raději tedy ne.

Rozrušeně vyhlížela ven. Kameloti vyvolávali novinky z celého světa. Červená mašle ve výloze u Smithe & Hansona vypadala ještě červeněji, lesklá látka šatů v obchodu pana Vanderbilta přepychově a hebcce. Tak často tiskla k těmto výkladním skříním nos a neměla dost peněz na to, aby se odvážíla třeba jen vejít dovnitř. Pro krásné látky, delikatesy nebo pár hedvábných rukaviček, kolem kterých teď v kočáru projížděla, měla Jane vždycky trochu slabost. Dnes by dovnitř vejít mohla. Vždyť kdo by jí mohl zabránit koupit si pár rukaviček nebo pět tabulek čokolády u Fortnuma & Masona pro Cass, která byla na sladké stejně jako všichni Austenové.

Nikdo. Až tedy na čas, který uháněl. Nedalo se totiž s jistotou tvrdit, že by na ni kočí počkal. Nabízely se zde i další otázky. A sice jak by pro všechno na světě přešla rozbředlou londýnskou ulici v bílých mušelínových šatech? Naštěstí zde byli odmetači. Ve chvíli, kdy Jane vyšla z bratrova domu na ulici, jednoho si vyhlédla a zavolala k sobě, aby jí koštětem z cesty odklidil sněh, a hlavně špínu. Nyní s úlevou zjistila, že nemá na lemu sukně ani jednu skvrnku, když se sklonila, aby se ještě jednou přesvědčila. I boty se jí hedvábně leskly. Uvnitř landaueru si samozřejmě hned vyměnila staré pantofle za střevíčky. Měla na sobě též kožesinový rukávník, jehož jemná fialková vůně v ní vyvolávala vzpomínky na Elizu, její sestřenici a Henryho ženu, která jí ho odkázala. Ve vlasech měla perly a na rtech trochu růže.

Nic přehnaného, doufala Jane, jen co se na takovou příležitost slušelo a patřilo.

Vyhlížela na dění, které se odehrávalo za okny kočáru, podala bosému chlapci v krátkých kalhotách skrz dveře šilink a nemohla se ubránit údivu. Jak se jen dostala z malé ospalé vísky jako Steventon až sem? Do Londýna. Do kočáru budoucího krále Spojeného království Velké Británie a Irska.

Ona, dcera faráře!

Bylo to jako ze špatného románu. Kmotřička víla jí ale kočár nevykouzlila. Ani se Jane neprovdala za prince. Za to, že tu nyní seděla a nervózně si mačkala čepec, nevděčila nikomu jinému než sama sobě.

Nyní projížděli St James's Street, kde už nebylo po ruchu ani stopy. Domy se tyčily bíle a noblesně pod tmavými těžkými mraky, na ulicích nebylo ani živáčka a klapot kopyt zněl jaksi dutě. Už to nebylo daleko a zanedlouho se před ní objeví Carlton House s majestátním portikem na Pall Mall.

Byla to skvostná stavba, to věděla. V mlze už se objevovalo sloupová a vojáci ve zbroji, kteří tam chudáci stáli seřazeni v naprosté nehybnosti. Obloha nad nimi se najednou táhla donekonečna. Těžké mraky nad palácem visely jako přikované, jako by od něj nemohly odtrhnout zrak. Kolem kroužily vrány. Kromě jejich křiku bylo strašidelné ticho.

Před lety jí někdo vyprávěl, že v Carlton House mají místnost, která má velikost a tvar katedrály. To bylo podivné, ale ne překvapující. Jiří IV. byl trochu podivín. Podivín a... Inu, nemohla ho vystát, tak! Byl to marnotratný, nesympatický záletník. Zkrátka nebyl to člověk, z jehož společnosti by byla obvykle nadšená.

Na druhou stranu však byl princem regentem a Jane bylo až trapné, jak moc ji jeho pozvání potěšilo. Přiletělo do domu na jemném hedvábném papíru a Jane, o níž nikdo nevěděl, že je autorkou populárních románů *Pýcha a předsudek* a *Rozum a cit*, na něj velmi dlouho nevěřicně civěla.

I když nepřišlo zcela nečekaně. V předešlých těžkých týdnech, kdy byl bratr tak nemocný, že se strachovala o jeho život, se na ni jednoho odpoledne bratrův lékař zvláště zadíval a tiše se zeptal: „Dovolila byste mi, abych se v paláci zmínil, že jste v Londýně, slečno Jane?“

Jane se hlasitě rozesmála a dlouhou dobu čekala, že požádá za prominutí. Že jen žertoval.

Byla dcerou faráře. Ze Steventonu v Hampshiru. Kdo v paláci by se pro všechno na světě zajímal o to, jestli je v Londýně?

„Zajisté,“ řekla nakonec a následujících pár dní o ničem jiném nepřemýšlela. Pak se ale nic dalšího nedělo a Jane na zvláštní slova lékaře sice nezapomněla, ale zapomenout chtěla, a to pěkně rychle.

Potom přišel dopis, který jak musela přiznat, by si nejraději nechala zarámovat.

A nyní byla na cestě do paláce prince regenta a cítila, jak jí buší srdce, a snažila se uklidnit tím, že samotný princ snad její návštěvě nebude přítomný.

I když by bylo samozřejmě náramné moci se pak v hovorech zmínit, jakou barvu měly při její návštěvě jeho punčochy...

Kočár zpomaloval a zpomaloval, až nakonec zastavil úplně. Malý, podsaditý muž na zavalitých nožkách vyskočil a nyní jí pobízel vystoupit z kočáru.

„Je mi nevýslovnou ctí! James Stanier Clarke, jestli dovolíte.“

Knihovníkův obličej celý zářil. I Jane si nasadila nonšalantní úsměv a potom i čepec, který si však hned zas sejmula, neboť se s ním nevešla do kočáru.

Přistavili jí schůdky. Zhluboka se nadechla.

Tady byla. Ona, Jane Austenová, která přišla na svět bez velkého majetku nebo nadějných vyhlídek. Která se pustila po vícero cestách, protože k čemu by byla rozcestí, kdyby člověk každou z cest nezkusil projít alespoň k první zatáčce? Ona se nakonec rozhodla pro směr, jaký si před ní vybrala jen málokterá žena.

Sestoupila z kočáru a vodopád slov pana Clarka vnímala jen jedním uchem. Znovu pocítila nervozitu, ale i pýchu v sebe samotnou. Kočár, palác i knihovna byly sice přepychové. Skutečný přepych, jak ji v tu chvíli napadlo, však byla nezávislost, která ji stála tolik úsilí.

Prožila krušné časy. Šedivé roky, kdy se nedalo pohnout z místa. Kdy měla pocit, že je uvnitř mrtvá. A nyní byla jako obklopená světlem.

Snaha královského knihovníka ji popohnat a konečně vstoupit do paláce ji přiměla naschvál zaklonit hlavu. Tak přece se mraky pohybovaly, docela pomalu a téměř nepatrně, ale dost, aby skrz ně pronikl úzký paprsek slunečního svitu a pošimral ji na nose.

Zavřela oči. Vnímala listopadový chlad na tvářích. Cítila, jak jí do hedvábných střevíčků prosakuje vlhko. Nevadilo jí to. Běh jejího života nebyl žádný výplod fantazie. Nebyla chlapec a po jejím mínění a myšlenkách neštěkl ani pes.

Ne, bylo to vše opravdové a tak úžasné a překvapující, až zavřela hlavou a opět otevřela oči, aby pohlédla udivenému knihovníkovi do tváře.

„Půjdeme, pane Clarku?“

ČÁST PRVNÍ

*„Záliba v tanci je prvním krůčkem
k tomu, aby se tu zamiloval.“*

JANE AUSTENOVÁ, PÝCHA A PŘEDSUDEK

STEVENTON, HRABSTVÍ HAMPSHIRE

❧ 22. PROSINCE 1795 ❧

SKULINOU MEZI ZÁVĚSY PRONIKALO MDLÉ RANNÍ SVĚTLO a osvětlovalo hladkou, prkennou podlahu v Janině pokoji. Jindy by si přitáhla peřinu až po špičku nosu a přemítala, jestli má zavolat na služebnou nebo ne. Kdyby to udělala, ve chvíli by jí v krbu hořel útulný oheň. Mohla by se odvážit vylézt zpod peřiny, dojít k sekretáři bez toho, aby riskovala omrzliny na nohou, a uchopit brk, aniž by se jí příliš třáslы ruce. Nevýhoda však obvykle tkvěla v jedné věci. U Cass by jí tohle ale jen tak neprošlo. Posadila by se na posteli, celá rozcuchaná by po Jane loupala pohledem a pokárala by ji, jak se na starší sestru patřilo: „Jane, je tohle nutné?“

Dnes však nebyl normální den a v tom spočívalo její neštěstí. Jane mohla ječet na celé kolo, ovšem Cass tím probudit nemohla. Ta byla totiž na míle daleko v Kintbury. A nejen na návštěvu, ale aby tam strávila vánoční svátky se svým budoucím tchánem a tchyní. Což znamenalo, že se Cass bude vdávat, a to bylo příšerné pomýšlení. Co si pamatovala, měly společný pokoj. Už skoro dvacet let. A teď se to mělo vše změnit.

Pokoj vypadal v pološeru velký a neútulný. Jane si povzddechla. Ještě jedna věc jí kazila náladu, a sice že ani jejich služebná Susanna by na zavolání nepřišla. Stejně tak by jim neustlala postele nebo nerozdělala oheň. Aby se na Vánoce mohla starat o Austenovy, slavila ta dobrá duše svátky teď, předčasně, s matkou

v Basingstoku. Susanna si bezpochyby dny volna zasloužila, ale v tento okamžik se po ní Jane stýskalo stejně jako po sestře.

To však byl po zralé úvaze čirý nesmysl. Susanna byla moc milá dívka, ale s Cass se nedala srovnat. Jane odhodila peřinu. Proboha, taková zima! Zachvěla se, opět si přetáhla duchnu přes špičku nosu a šeptem si zahořekovala nad svým údělem. Což nebyl vůbec příjemný začátek dne. Inu, bude muset sebrat veškerou svou sílu a odhodlání a oheň rozdělat sama. Potom si užije příjemné, poklidné ráno, aniž by si na Susannu nebo Cass třeba jedinkrát vzpomněla. Naopak se bude těšit na svátky, navštíví Aletheu a poslechne si nové klepy ze vsi. V tomto ohledu se její přítelkyni nikdo nevyrovnal, i když byl její domov od Steventonu dál než fara, ve které bydlela Jane. I Jane o lidech kolem sebe ráda povídala, dělalo jí ale potíže zapamatovat si mnoho detailů. Často se jí pletly s tím, co vyplodila její fantazie. To se však mohlo při práci spisovatelky hodit. Aletheinu tvrzení, že na každém šprochu pravdy trochu, však Jane moc nevěřila.

Přimhouřila oči, tiše napočítala do tří, nakonec odhrnula peřinu a vyskočila z postele. Dorskákala ke krbu, přičemž se podlahy vždy dotýkala jen jednou nohou, v běhu strhla z křesla vlněnou šálu, třikrát si ji omotala kolem krku a zachumlala si i ramena, sáhla po troudníku, ale upustila ho, protože měla prsty zkřehlé zimou. Nejspíš bylo rozumnější se nejdřív obléknout. Inu, tři páry ponožek, dlouhé punčochy, spodní prádlo, svrchní šaty a nakonec vlněné denní šaty. Znovu uchopila troudník a snažila se udržet ruku v klidu. Nakonec v krbu zaplápolal plamínek, sice jen ubohý, ale přece oheň.

Dýchla si do dlaní. Roztáhla závěsy a vyhlédla do zahrady, kde se to stříbřitě lesklo mrazem. Vlevo od ní se nacházela zděná

zeleninová zahrada matky, nyní tichá a opuštěná. Na jaře a v létě v ní však zářily oranžově žluté květy lichořeřišnice, rostly tam vysoké fazole, dýně a brambory, které byly obklopovány nízkými jabloněmi a hrušněmi. Za nimi se zvedaly mírné kopce, jež byly po pravé straně lemovány duby a břízami. Janin nejstarší bratr zasadil nedaleko domu lípu, jejíž listy na jaře vyrašily v jemné zeleni a jejíž sladká vůně se ráno linula otevřenými okny do domu. Její větve však teď působily jako smutné pahýly. Jane se otočila, přitáhla si k tělu šálu, zapálila dvě svíčky a posadila se ke svému sekretáři.

Vytáhla kalamář, brk a hromádku papírů, do které každý den přidávala několik popsaných, a pokusila se soustředit. Loni v létě se v Janině mysli objevily Elinor a Marianna Dashwoodovy, dvě postavy, které tehdy byly ještě trochu rozmazané. Pak ale získávaly na obrysech: Elinor, náramně vznešená ve své přísnosti a chladném intelektu, a Marianna, prudká a na spořádanou dámu příliš nespoutaná. Jane měla obě sestry velmi ráda, a když o nich začala psát, svět za okny zmizel, fara zanikla i se všemi svými obyvateli: rodiči a Cass, služebnictvem a nynější návštěvou, která sestávala z Janina staršího bratra Jamese a malé Anny.

Načrtla jen stručný děj, to muselo stačit. Jane ráda psala bez přípravy, ne však naprosto volně – potřebovala vodítko, jímž se mohla řídit, linii, která procházela celým příběhem. Jinak by poletovala sem a tam. Tak to nešlo. Pak chybělo napětí. Jane si zároveň uvědomovala, že musí dát prostor fantazii. Několikrát se pokusila vypracovat přesnou osnovu děje. Scénu po scéně tam uvedla pěknými šipkami a pečlivě napsanými poznámkami. Ale po několika neúspěšných pokusech hodila osnovu do ohně. Bylo nutno zvolit zlatou střední cestu – musela vědět, kam chce dojít. Malé odbočky však byly zajímavé a okliky povolené.

Jane ponořila pero do kalamáře a zaváhala. Objevil se totiž další problém jejího způsobu práce, neboť otec utratil za papír hotové jmění. Poskytl jí ho rád, ale ona se občas cítila provinile, že se věnuje tak drahé zálibě. Nebyl to sice koníček tak nákladný jako udržování skutečných koní, ale přesto pro ženy existovalo mnoho jiných kratochvil, ze kterých byl nakonec ještě užitek. Pletení šál, vyšívání ubrusů nebo háčkování, Jane to vše uměla. Nic ji však nenaplnovalo takovou radostí jako psaní.

Bohužel však byly dny jako ten dnešní a jako ten včerejší, kdy navzdory všemu volnému prostoru nepůsobilo to, co na papír napsala, svěže, nýbrž mdle, ohraně a kostrbatě. Myšlenky ji nenapadaly, slova neplynula, každé z nich ji stálo úsilí. A ty pravopisné chyby, které se tam vloudily! Byla příliš nesoustředěná, to muselo být ono, i když si mohla užívat přepychu dokonalého ticha. Žádná Cass, jež by zívala, když se hrabala z postele, žádní rodiče, kteří by si odkašlávali a klopýtali po schodech, protože na to bylo příliš brzy. A dokonce i chlapci, již obvykle přespávali na faře, protože se jich Janin otec, který byl nejen knězem, ale i ředitelem školy, ujal, trávili svátky se svými rodinami.

Zběžně si přečetla, jak charakterizovala obě Dashwoodova děvčata: *Elinor*, stálo tam, spíš jako informace pro ni samotnou než pro čtenáře, protože ještě nepřišla na to, jak začlenit detaily do textu dopisového románu patřičně elegantním způsobem, *ta nejstarší dcera, která uměla tak působivě poradit, byla nadána bystrým rozumem a chladnou rozvahou, a proto se mohla stát matčínou rádkyní, ačkoli jí bylo pouhých devatenáct, a často ku prospěchu všech zabrzdila paní Dashwoodovou v dychtivém rozletu, když by se byla dala strhnout k nějaké nerozvážnosti. Elinor měla také vřelé srdce a milou, citově bohatou povahu, jenomže se uměla ovládat, což*

se její matka dosud nenaučila a jedna z jejích sester naučit rázně odmítala.

Marianna byla v mnohých směrech dívka stejně pozoruhodná jako Elinor. Byla rozumná a bystrá, ale všechno vášnivě prožívala: v smutku ani v radosti neznala míru. Byla velkomyslná, milá, zajímavá: byla všechno jen ne rozvážná.

Kéž by Jane byla také trochu rozvážnější! Pak by jí nevadilo nečinně sedět u stolu a čekat, až ji políbí múza. Bohužel dnes však byla Jane velmi netrpělivá. Zvedla pohled a podívala se na modře vymalovanou stěnu. Něco v jejím nitru se vzpíralo. Ze zkušenosti věděla, že je lepší všeho nechat, neboť psát v takové křeči bylo jako pokoušet se zlostně smát. Tím nikdy nikdo nikoho nepřesvědčil a nakonec by popsané listy skončily v plamenech krbu.

Trochu zarmoucená, ale uklidněná pomyšlením na to, že si s Aletheou domluvila schůzku u snídaně, zavřela víko psacího pultíku. Chvilí nechala ruce spočinout na hladkém mahagonovém dřevě, pak vstala, řekla si, že tvořivost se nedá vynutit, a znovu se vysvlékla z denních šatů, aby si oblékla něco vybranějšího. Na cestu do Manydown House musela vypadat alespoň trochu elegantně; jen ty velké dřeváky působily trochu selsky, ale co mohla dělat, když otec nevlastnil kočár? Ve skutečnosti si z toho Jane těžkou hlavu nedělala. Ráda chodila na procházky bez ohledu na to, co si počasí zamanulo. Ať bylo větrno nebo slunečno, přšelo nebo padaly kroupy, Jane chodila pěšky čtyři míle do domu své přítelkyni v Basingstoku a zase čtyři zpět. Dokonce i v noci se jednou odvážila, ale trochu se bála.

Pohled jí zabloudil ke Cassandřině posteli a k akvarelům shromážděným na krbové římse – portrétům Jane, které Cass malovala. Jane v nařasených šatech, Jane opřená o vrbu na břehu

jezera. Protože Cass měla potíže se ztvárněním obličejů tak, aby působily živě, malovala ji vždy zezadu. Kdyby se někdo, kdo Jane neznal, snažil z těchto obrazů vyvodit závěry o jejím zevnějšku, určitě by usoudil, že je škaredá jak noc.

To podle svého názoru nebyla. Líbila se jí její svěží pleť, lesklé tmavě hnědé oči a hnědé vlasy, které se jí při troše snahy jemně vlnily a hezky rámovaly obličej. Když už byla řeč o svěží pleti, nastal čas na rychlou očistu. Voda v misce byla ledová, když do ní Jane ponořila obličej. Zvedla hlavu, rychle se osušila, vzala si trochu růžového krému, který jí Martha, stejně blízká přítelkyně jako Alethea, namíchala, a potřela si jím tváře. Pak seběhla po schodech dolů. Bohužel až na předposledním schodu si uvědomila, že jestli se chtěla z domu vytratit nepozorovaně, musí být potichu. Co nejtišeji našlapovala na prkna v temné chodbě. Zašmátrala po kabátě a čepci, píchla se do prstu o osamělou větvíčku cesmíny, kterou zde Cass před odjezdem zavěsila, protože nikdo jiný z rodiny si na takové zdobené nevzpomněl, zašeptala: „Au!“, došmátrala ke vchodovým dveřím a otevřela je, a vtom uslyšela matčiny kroky z horního patra.

„Jane? Jane, to jsi ty?“

„Ano, maminko, jdu pryč.“

„Ale Jane, já myslela, že mi dneska pomůžeš!“

„Taky ano, maminko! Vrátím se nejpozději do tří hodin.“

„Za tři hodiny? Jane!“

To už ale Jane nechala zahradní branku daleko za sebou a v nemotorných dřevácích spěchala k cestě na kraji lesa. To byla klika! V županu za ní matka rozhodně nepoběží.

„Proboha, Jane, zastihl tě hurikán?“

Alethea, která snad před zrcadlem strávila už celé hodiny, se začala hlasitě chichotat, když Jane vstoupila do salonu.

„To tak vypadám?“ Jane si sáhla na hlavu, jež skutečně působila poněkud neučesaně, a pokrčila rameny. „Asi jsem se rozcuchala.“

Spustila se do plyšového růžového křesla a s nadšením hleděla na řadu pokrmů, které pro ni její přítelkyně připravila. Pak zvedla zrak a s hranou přísností si ji prohlédla.

„Ty chceš, aby mě po parketu na plese Chuteových váleli jako sud, vid’?“

„Ale kdepak!“ Alethea se začervenala. Vypadala přesně tak, jak si Janina matka toužebně představovala, že budou vypadat její vlastní dcery, než spatřily světlo světa: malá a drobná, s dlouhými hedvábnými blond vlasy. Měla letní, blankytně modré oči a její krásný obličej zdobil malý nosík. Alethea se oblékala elegantně a s grácií dokázala celé hodiny nosit knihy na hlavě (zatímco Jane je vždy po krátké době sundala a začala si v nich číst), mluvila, jak se na mladou dámu slušelo a patřilo, a netoužila po ničem jiném než po manželovi.

Ale přestože byly Jane a ona tak rozdílné – a přestože paní Austenová dávala Jane Aletheu jako největší vzor –, obě mladé ženy si skvěle rozuměly. Před třemi lety se Aletheina rodina přestěhovala na obrovské panství v Basingstoku nedaleko Steventonu. Alethea byla ze sester nejmladší, ale měla ještě mladšího bratra, který se měl jednoho dne stát pánem Manydown House a okolních pozemků. Bude však trvat ještě dlouho, než se tak stane. Mezitím mohla Jane okusit všechny báječné věci, které se připravovaly v tamní panské kuchyni. Jablečné košíčky, krutí maso v aspiku a koláčky. Na faře byl obvykle k snídani jen toast a čaj.

„Jak sis rozčuchala vlasy?“ zeptala se Alethea poté, co chvíli sledovala, jak si Jane na talíř nakládá od všeho kousek.

„Ale!“ vykřikla Jane a protočila oči. „Jak myslíš?“

„Má to něco společného s tvou matkou?“

„Ovšem, i když jen nepřímo,“ odpověděla Jane a snažila se vyslovovat zřetelně, i když měla v ústech sousto jablečného koláčku.

„Cestou sem jsem narazila na naši sousedku. Paní Hendersonová se mě nejdřív vyptala na všechny podrobnosti Cassiny svatby a pak začala mluvit o té mé.“

„To snad ne!“

„To snad ano. Ale nemysli si, prosím, že na to paní Hendersonová přišla sama. Povídala, že včera šla s maminkou napůl cesty z vesnice a ta už to prý má pro mě hezky všechno naplánované. Sice zatím žádného ženicha nemáme, ale vše ostatní už bylo uváženo a spočítáno. Můj sňatek, jedno s kým, bude stát matinku hotové jmění, od úst si bude muset odtrhovat, ale naštěstí by dotyčný pán měl disponovat značným majetkem a bude moci vyplatit odškodné, načež si bude maminka konečně moci žít tak, jak vždycky snila.“

„Jsi si jistá, že pro tebe matka chce?“ namítla Alethea. „Koneckonců netrvala na tom, aby si Cass našla nějakého dědice.“

„Ne, ale já jsem nejmladší. Kam jinam by měla vkládat své naděje, když ne do mě?“

Jane si vzala koláček a namazala ho tlustou vrstvou smetanového krému. Skrz mraky si prorazil cestu paprsek slunce a rozzářil stěny salonu pokryté světle žlutými hedvábnými tapetami. Někdy si Jane představovala, jak tu píše. Vzáít si tak svůj psací pultík, který nebyl o moc více než přenosná dřevěná skříňka, a rozložit ho tady s výhledem na okolní lesy. Vždycky tu byl klid. Naopak

na faře bylo po deváté hodině pokaždé rušno: paní Austenová hlučně probírala jídelníček a nákupy, které je třeba udělat, pan Austen pronikavým pískáním svolával ovce nebo své žáky, i když se už dávno snažil pískání odvyknout. Cass rachotila po schodech se svým stojanem, a pokud byl na návštěvě některý z Janiných bratrů, dělal hluk za deset.

Alethea zúžila oči.

„Ale není to tak správné? Že si matka dělá o dceru starosti?“

Když Jane vzhledla, viděla, jak se v Aletheiných očích mihla touha. Ona matku neměla a většinou o tom nerada mluvila, ale čas od času, jako dnes, na to musela myslet a byla pak smutná.

„Já jsem ale!“ Jane ji uchopila za ruku a stiskla ji. „Netrap se, prosím. Dobře vím, že i matka jako ta má je lepší než vyrůstát bez ní.“

Zamyšleně se podívala na Aletheu, která se snažila tvářit statečně.

„Ale prosím tě, nepodceňuj, jaké to je, když se ti něco snaží neustále vtoukat do hlavy. Moc bych si přála, abychom spolu lépe vycházely,“ dodala Jane. „Jenže je fakt, že s Cass jí z domu odchází celý svět, zatímco se mnou má většinou jen kříž.“

Alethea se napila čaje a opatrně položila hrníček z tenkého porcelánu zpět na podšálek.

„Tomu nevěřím, Jane. Tvá matka možná projevuje lásku jinak, než by sis přála, ale už to, že tě chce provdat, ukazuje, jak moc jí na tobě záleží. A taky ti projevuje náklonnost, a dokonce i obdiv! Básní o tom, jak jsi chytrá, a nedělá ti snad oddané publikum, když recituješ ze svých textů?“

To byla sice pravda, a přece... Mezi matkou a Jane bylo něco, co se do ní zářovalo jako trn. Přesto se paní Austenová, která

byla nepochybně nesmírně složitá osobnost, pyšnila i dobrými stránkami. Například měla za to, že pro mladou ženu je nesmírně vhodné, aby nadšeně četla, a na rozdíl od některých lidí v okolí nesdílela názor, že dámy by měly dávat najevo svou inteligenci mlčením.

„Povídej teď ale ty! Co je nového?“

Jane si lokla černého čaje a se zavřenýma očima vychutnávala jeho chuť a vůni.

„No jistě!“ zvolala Alethea. „Ty to asi ještě nevíš!“

„Copak?“

„Madam Lefroyovou navštívil její synovec.“

To bylo skutečně překvapení! Jak to, že o tom Jane nevěděla? Fara Lefroyových byla mnohem blíže k Austenovým než k Aletheině rodinnému domu. Jane se také domnívala, že k sobě mají s madam Lefroyovou, jež sdílela její nadšení pro literaturu a poezii, blízko.

„A kdopak je ten synovec? Už ses s ním seznámila?“

„Ty vůbec o ničem nevíš?“ tázala se Alethea udiveně a vrtěla hlavou.

„Vůbec o ničem. Naštěstí maminka také ne,“ dodala Jane chmurným hlasem, „jinak bych teď neseděla tady, ale vedle toho mladíka a musela bych ho přemlouvat, aby mě požádal o ruku.“

Alethea se začervenala. „Ani nevím, jestli je skutečně mladý.“

„Do starého železa nebude, jestli je to synovec madam Lefroyové.“

Pak si ale Jane uvědomila, že její přítelkyně Anne Lefroyová je o šestadvacet let starší než ona, a mohla tedy skrývat synovce, kterému mohlo být třicet nebo i více let.

„Co jsi o něm slyšela?“ zeptala se, neboť její zvědavost byla nyní podnícena. Na faře Lefroyových strávila dlouhé chvíle.

Jestli se madam Lefroyová někdy zmínila o synovci, vůbec si na to nepamatovala. Nebo snad ano? Získala neblahou předtuchu...

„Žije ve Skotsku?“

Alethea zavrtěla hlavou.

„V Irsku. Přesněji v Dublinu, kde vystudoval Trinity College. Myslím, že je na cestě do Londýna, kde se chystá studovat práva, ale odskočil si do Hampshiru.“

„A co si o něm lidé říkají?“

„Ale, znáš je.“ Alethea se šibalsky usmála. „Předstírají, že se o něj nikdo nestará, ale v zákulisí si šuškájí. Podle všech zpráv je pan Thomas Langlois Lefroy výjimečně pohledný, neuvěřitelně inteligentní, jednou bude nesmírně úspěšný, ale nikdy ne bohatý, je to také nejšarmantnější člověk, jakého kdy potkali, ale zároveň nosí nos trochu nahoru, i když vůbec nemá proč. A on...“

„... voní po fialkách,“ zkusmo dořekla Jane za Aletheu.

„To jsem říci nechtěla!“

„Ale pročpak ne? Vůně je skvělá vlastnost, ne?“

„Vůně není přece vlastnost, Jane, a ty bys to měla vědět lépe než kdokoli jiný.“ Vyčítavě zavrtěla hlavou.

„Takže abych to shrnula,“ řekla Jane. „Ve Steventonu, Basingstoku a okolí není mladíka svůdnějšího, než je synovec madam Lefroyové. A zrovna ty na něj nejsi zvědavá?“

„Inu...“

„Inu?“ pobídla ji Jane. „Nemyslíš, že bys ses do tohoto pana Lefroye mohla zamilovat?“

Alethea zrudla ještě více a oči jí horečnatě zaplanuly.

„Ale vždyť já jsem se s ním nikdy nesetkala!“

„To přece nevádí.“

Alethea udeřila Jane vĕjřem.

„Ty jsi nemořnĕ.“

Ale přece to byla pravda. Alethea se mnohokrĕt předtĕm ne-
setkala s mladĕky, o kterĕch slĕchala. A tato skutečnost jĕ pranic
nebrĕnila v tom, aby si vdavky s nimi vykreslila do vřech detailŭ.
Ach ano, kdyby byla dcerou panĕ Austenovĕ, mĕly by si vřdycky
o ěem povĕdat...

„Zmĕnila jsem se, ře nemá vyhlĕdky na jakĕkoli dĕdictvĕ?
Sourozencŭ mĕ nespoěet, navíc se jeho otec řpatnĕ ořenil. On se
totiř...“ Alethea se naklonila dopředu a ztiřila hlas, přestoře řiro-
ko daleko nebyl nikdo, kdo by je poslouchal: „... ořenil z lĕsky.“

„Pro pĕna krĕle, jak jen mohl?!“ zvolala Jane přehnanĕ tea-
trĕlnĕ.

Alethea, kterĕ si zřejmnĕ posmĕchu v Janinĕ hlase nevřimla,
vĕřnĕ pĕikĕvla a zamraĕila se.

„Abys pochopila...“

„Moji bratři se ti takĕ lĕbili a řĕdnĕy z nich nemá nadĕřnĕ
vyhlĕdky.“

Alethea se zaĕala brĕnit, ale pak se zarazila.

„Chtĕla jsem bĕt nejen tvĕ pĕitelkynĕ,“ řekla, „ale i tvoje pĕĕ-
buznĕ. Kařdopĕdnĕ nechci o panu Lefroyovi vŭbec nic vĕdĕt.
Mŭžeř ho mĕt, jestli chceř.“

Jane zdĕřenĕ zamĕvala Alethee pĕed obliĕejem rukou, aby ji
umlĕela.

„Jen maminku na nic nenavĕdĕj! Dĕm si zĕleřet, aby se ne-
ŭĕastnila řĕdnĕho sousedřkĕho bĕlu, dokud se tu tenhle pan
Thomas Taknĕjak Lefroy bude zdrřovat. Jestli nĕs seznĕmĕ, uslĕřĕ
maminka zvonit kostelnĕ zvonu! To bych si radĕji vzala nĕkoho
ze vsi. Tady alespoň vĕm, na ěem jsem.“

„Jonathana Byerse nebo Thomase Gallaghera?“ hádala Alethea a chichotala se.

Jane zamyšleně pohlédla na hedvábnou tapetu.

„Přesně tak,“ řekla, „i když by to nebylo snadné. Koneckonců vím, že vysoký švihák Jonathan Byers v dětství vášnivě rád pojídal žížaly.“

Alethea se zachichotala hlasitěji.

„A stále si pamatuji, jak mladému Georgi Fenthlowovi po dlouhém perném dni zaváněly punčochy. Také jsem kdysi hleděla do hlubokých kráterů, jež se tvořily v zubech pana Gallaghera, který pokud je mi známo, stále velmi nerad používá zubní pudr.“

Alethea málem spadla smíchy ze židle.

„Ty jsi báječná, Jane.“

Jane se zachmuřeně zahleděla na stůl, ale pak se znovu natáhla pro zákusek.

„Ne,“ slyšela se nezřetelně říkat, „to ty jablečné koláčky jsou báječné.“

„Máme nového kuchaře. Z Francie.“

„Ano?“

„Od té doby nemůžeme Harrise dostat z kuchyně.“ Alethea si povzdechla. „Popravdě ale nejde ani tak o kuchaře, ale o jeho pomocníci. Je velmi hezká. Harris pro ni maluje zajíce. Myslím, že je do ní zamilovaný.“

„Tvému bratrovi je teprve deset let, Aletheo. A kromě toho, jak by se mohl zamilovat do ženy, která ani nemluví jeho jazykem? Nebo ona není Francouzka?“

„Je. A Harris je o trochu starší, Jane, a ty to víš. Kromě toho, byli snad Romeo a Julie dospělejší? A zatřetí, když jde o umění připravit vynikající jídlo, není společná řeč potřeba, nemyslíš?“

Alethea si z šatů smetla pár drobků dortu. Jejich světle modrá barva jí dokonale ladila k očím.

Jane se zamyšleně podívala před sebe a pak se jí po tváři rozlilo nadšení.

„Můžu si od tebe půjčit pero, Aletheo?“

Alethea na ni nejdřív překvapeně zamrkala, pak vstala a přešla k postrannímu stolku pod majestátně vyhlížejícím, olejem malovaným předkem rodu Bigg-Witherů a otevřela zásuvku.

„Ale jak se chcete dál stýkat, když jste všechny konverzační možnosti rázem tak důkladně vyčerpaly?“ broukala si Jane a poznamenávala slova na látkový ubrousek. „Brzy vyčerpáte svá oblíbená témata. Brzy vám nezůstane žádné osvědčené téma.“

Alethea udiveně sledovala dychtivý pohyb Janiny ruky.

„A na to,“ pokračovala Jane a téměř se tetelila radostí, „Marianna odvětila: ‚A toto se sluší? Toto je spravedlivé? Byla jsem příliš neformální, příliš šťastná, příliš srdečná. Chovala jsem se otevřeně a upřímně, když jsem měla být rezervovaná, nemastná, neslaná a vypočítavá. Kdybych mluvila jen o počasí a špatných silnicích a prohodila jedno slovo každých deset minut, byla bych této výtky ušetřena.‘“

„No, to zní moc pěkně, Jane, ale co to má společného s Harisem a naší kuchtičkou?“

Jane se pokusila o omluvný úsměv, avšak ve tváři se jí skutečná lítost nezračila.

„Velmi mnoho! Nebo...“ dodala, když se zamyslela, „... přece jen ne zas tolik. Vyprávěla jsem ti o mém dopisovém románu o Elinor a Marianně a...“ Zhluboka se nadechla a nazlobeně zavrtěla hlavou. „Pořád s tím nemohu hnout! Nedaří se mi pro obě sestry najít ten správný hlas, ale právě teď jsem to měla

v hlavě, jako by byly konečně se mnou a... Odpust.“ Vzpamatovala se. „Nechci, aby sis myslela, že si k tobě chodím jen pro nápady.“

Alethea se statečně usmála, avšak vypadala sklíčeně. Jane se ji ještě několikrát pokusila rozveselit, ale nepodařilo se jí to. Nejspíš se bála o svou budoucnost. Po sňatku mělo Harrisovi připadnout vše a Alethea a její sestry nedostanou nic. Nicméně Jane pochybovala, že se tou vyvolenou stane právě francouzská kuchtička.

Obvykle si s přítelkyní vždycky našly něco, čemu se mohly společně zasmát – ať už Jane prohodila jízlivou poznámku na účet jednoho ze sousedů, nebo Alethea vyprávěla o mladším bratrovi, který často roztomile lumpačil. Dnes se však ona lehkost skrývala pod těžkým mrakem. Když se Jane loučila, snažila se kamarádku znovu rozveselit myšlenkou na svátky, ale Alethea se jen unaveně pousmála.

„Uvidíme se brzy, ano?“ zeptala se Jane, když tiskla tvář do Aletheiných vlasů.

„Samozřejmě,“ odvětila Alethea škrobeně a ustoupila.

Jane se smutně otočila a ve svých příliš velkých dřevácích se opět pustila po cestě mírným svahem ke kované bráně. Cestou domů, která vedla smrkovými lesy a vřesovišti, myslela na Aletheu. Když se poprvé setkaly, povídaly si hlavně o notách a domácích pracích. Zatímco Jane vyprávěla o svém každodenním životě – o dovádění s chlapci, kteří žili v otcově domě, o výrobě lodiček ze šišek a mužíčků ze žaludů a kaštanů, Alethea jí naslouchala s očima na stopkách. Její výchova byla úplně jiná. Měla guvernanku a mnohem méně svobody, a přestože Jane Manydown House ráda navštěvovala, své přítelkyni tamní život nezáviděla.

Před několika lety objevily společnou vášň pro tanec a od chvíle, kdy jim bylo dovoleno navštěvovat plesy v okolí, nebyly k zastavení. Byly si tak blízké, že se Martha, Janina stejně milovaná přítelkyně, někdy s lehkou žárlivostí v hlase ptala, zda by ji Jane nemohla navštívit, aby mohly být konečně spolu samy.

Už asi rok se Alethea zaobírala svou budoucností. Na druhou stranu Jane, ačkoli byla o dva roky starší, té své raději nevěnovala moc pozornosti. Nalomilo to snad jejich přátelství?

„Možná bych se měla zamilovat,“ zašeptala, jen aby slyšela, jak to zní.

Před ní skákala z větve na větev veverka. Na obloze visela tmavě šedá mračna. Nebyl to zrovna povznášející pohled – a stejně ji nedokázala tato představa rozveselit. Vůbec nevěděla, jak to chodí. U Cass to přišlo samo, ale trvalo to dlouho, velmi dlouho. Tom Fowle, jehož si měla brzy vzít, byl jedním z oněch mladých chlapců, kteří s nimi sdíleli společnou domácnost – bývalý žák otce, s nímž Cass i později zůstala v kontaktu. Jane však k žádnému mladému muži nikdy nic necítila. Ani k jednomu z těch, kteří bydlívali na faře, ani k žádnému z mládenců ze vsi. Byli tu samozřejmě i další mladí pánové: z okolních farností například Tom Chute, s nímž si příští týden jistě zatančí na plese, Harwoodovi synové z Deane, jeden z Portalových, ach, těch bylo nepočítaně! Ale žádného z nich si Jane po svém boku nedokázala představit.

Na kopci, odkud byl nádherný výhled na Steventon, zpomalila a pak zastavila. Opřela se o kmen stromu a přejela rukou po jemné kůře. Měl by ji znepokojovat fakt, že se jí při pohledu na muže nikdy nerozbušilo srdce? Vždyť před týdnem jí bylo dvacet.

Co když vůbec nebyla schopna lásky? Co když se jí nikdy rychle nerozbuší? Umělkyně musela city prožívat, měla by umět cítit bolest a vyjádřit ji slovy; musela vědět, o čem píše!

Jane ke kmeni přitiskla tvář a zavřela oči. Zhluboka si povzdechla a pak se rozhodla, že si s tím nebude lámat hlavu. Jestli se zamiluje, stane se to určitě bez předchozího rozmyšlení. A pokud ne... Inu, mladíků si dovedla vybájit dost a dost. A možná i mnohem lepší partie!

Doma, jakmile otevřela dveře, se její lehce pochmurná nálada zcela vytratila. Paní Austenová jako by si náhle uvědomila, že se blíží Vánoce.

„Jane!“ zavolala ochraptělým hlasem a drobnými krůčky se blížila k dceři, která si sundala čepce a prohrábla si mlhou zvlhlé vlasy. „Tady jsi! Neříkala jsi, že se vrátíš za třicet minut?“

„Říkala jsem, že za tři hodiny, ale myslím, že ty ještě nevypršely.“

Matka ji už však neposlouchala. Paní Austenová nebyla ani v nejmenším malá nebo drobná žena, ve skutečnosti byla mimořádně impozantní. Při pohledu do zrcadla však neviděla svůj hrdý austenovský nos ani odhodlaně vyhlížející, téměř černé oči. Nevnímala ani svých sto šedesát pět centimetrů, výšku, která byla na ženu úctyhodná. Spatřovala naopak křehounké stvoření, nejkřehčí z květin, kterou kdy lidské ruce utrhlý.

Proto se Janina matka vždy cítila téměř bezmocná a prohlašovala, že trpí těmi nejexotičtějšími nemocemi, o nichž si vyhledávala podrobné studie v užitečné příručce *Materia Medica*.

„Jane!“ povzdechla si popuzeně a natáhla se po ruce nejmladší dcery. „Nevím, jak to všechno zvládnú! Ještě včera jsme měli říjen, a teď jsme na prahu nového roku!“

Jane se usmála a pak jí padl zrak na nepořádek, který byl rozesetý po celé podlaze, dokonce i přes otevřené dveře do salonku. Větvičky cesmíny, z nichž se červené bobule skutálely mezi prkna, čerstvě uříznuté snítky vavřínu, které matka začala splétat s břečťanem, ale pak ji přešla chuť. Na komodě jedlové větve pohřbily otcův klobouk a pod ním jeho dýmku. A hromada lesklého papíru ve zlaté, zelené a červené barvě u Janiných nohou jen vybízela, aby si kdokoli po libosti vzal list a něco pěkného z něho vystříhal.

Ano, byly tu Vánoce, Janina nejoblíbenější část roku. Zhluboka se nadechla, všechny chmury tytam, a nasávala vůni punče a hřebíčku, která se k ní nesla otevřenými dveřmi z kuchyně.

„Nejdřív to tu musíme trochu porovnat,“ navrhla.

Matka přikývla a s povzdechem si dala ruku na hrud’.

„Víš, že na takovou námahu nejsem stavěná, Jane.“

„Vím, maminko, vím.“

„Mohla bys mi sem poslat Susannu s šálkem čaje? Půjdu si odpočinout.“

„Jistě, mami. Ale ne, to nepůjde, Susanna je s matkou v Basingstoku.“

Nato si matka povzdechla tak srdceryvně, že ji Jane uchopila za ruku a ujistila, že jí onen šálek čaje mileráda přinese sama. Když se otočila, koutkem oka zahlédla, jak matka, shrbená, ale příliš mrštná na to, aby byla smrtelně nemocná, vstupuje do šicího pokoje, jehož okno, pod nímž stálo sametové lehátko, směřovalo na západ. V letních dnech pokoj vždy odpoledne zalévalo zlatavé světlo, teď se však místnost halila do temné prosincové šedi.

Když za sebou matka se znaveným pokýváním hlavy zavřela dveře, Jane chvíli nerozhodně postávala. Pak se ale vzchopila, nechala si od kuchařky nalít čaj a s těžkým srdcem odešla z kuchyně. Malá, přeplněná místnost s nádobím visícím ze stěn a ze stropu, kde vesele plápolal ohýnek, patřila na faře k jejím nejmiřejším. Donesla matce čaj a pustila se do úklidu zlatého papíru. Pak posbírala vavřín a větvičky cesmíny a všechno odnesla do salonku. I zde praskal v krbu útulný oheň. Jane si nebyla jistá, kam všechno uložit, a tak po chvílce přemýšlení strčila celou náruč pod stolek, jehož krajkový ubrus dosahoval až na podlahu a mohl tedy nepořádek uspokojivě skrýt.

„Auvajs!“ ozvalo se zpod něj.

Jane nadskočila a pak se zasmála. Ubrus trochu nadzvedla. Ve tmě se cosi pohnulo, ozvalo se zakašlání a pak se objevila malá, baculatá a bledouká ručička.

„Co to tam děláš, Anno?“

Vykoukl kulatý obličejík její neteře s tvářemi rudými jako ředkvička. Anna se na tetu vyčítavě podívala svýma jasnýma očima, které se do rodu Austenových vůbec nehodily, pak zpod stolu vylovila větvičku cesmíny a se žalobným výrazem ve tváři ji Jane ukázala.

„Auvajs,“ zopakovala pro dokreslení. Tvářila se rozhořčeně. Jane ji vzala za ruku a bolístku jí popoukala.

„To bylo ode mě hloupé, Anno. Měla jsem vědět, že ses tam schovala.“

To byla alespoň z poloviny pravda. Anna v poslední době začala vyhledávat skryše pod nábytkem, kde by člověk dítě sotva hledal: pod stoly, postelemi, a dokonce i pod komodou v předsíni, pod kterou se vešla jen s obtížemi. Jane se čas od času sama sebe ptala,